त्रित आप्त्यः। अग्निः। त्रिष्टुप्

पिप्रीहि देवाँ उशतो यविष्ठ विद्वाँ ऋतूँरृतुपते यजेह।
ये दैव्या ऋत्विजस्तेभिरग्ने त्वं होतॄणामस्यायजिष्ठः॥ १०.००२.०१

उशतः- कामयमानान्। देवान्। यविष्ठ- युवतम। पिप्रीहि- प्रीणय। विद्वान्- ज्ञानी सन्। ऋतुपते- ऋतुपालक। ऋतून्- वसन्तादिकालान्। इह। यज- पूजय। ये। दैव्याः- देवपूजकाः। ऋत्विजः- यज्ञकारयितारः। तेभिः- तैः सह। अग्ने। त्वम्। देवान् पूजय। होतॄणाम्- देवाह्वातॄणाम्। आयजिष्ठाः- पूज्यतमः। असि- भवसि ॥१॥

वेषि होत्रमुत पोत्रं जनानां मन्धातासि द्रविणोदा ऋतावा।
स्वाहा वयं कृणवामा हवींषि देवो देवान्यजत्वग्निरर्हन्॥ १०.००२.०२

होत्रम्- हव्यम्। उत- अपि च। पोत्रम्- पोता शोधकः। शोधकः पवमानसोम एव। तस्य त्राणभूतकलशः पोत्रम्। वेषि- कामयसे। मन्धाता- मेधावी। असि- भवसि। द्रविणोदाः- संपद्दाता। ऋतावा- सत्यवान्। वयम्। स्वाहा। कृणवाम- कुर्मः। हवींषि- हव्यानि। अर्हन्- प्रशंस्यः सन्। देवः सन्। देवान्- देवताः। यजतु- पूजयतु सङ्गतान् करोतु ॥२॥

आ देवानामपि पन्थामगन्म यच्छक्नवाम तदनु प्रवोळ्हुम्।
अग्निर्विद्वान्स यजात्सेदु होता सो अध्वरान्स ऋतून्कल्पयाति॥ १०.००२.०३

देवानामपि पन्थाम्- देवयानमपि। आ अगन्म- आगतवन्तः। यत्। शक्नवाम- कर्तुं शक्नुमः। तत्। अनु प्रवोळ्हुम्- वोढुम्। समर्था वयम्। सः। विद्वान्- ज्ञानी। अग्निः। यजात्- यजति। सः। होता- देवाह्वाता। सः। अध्वरान्- ध्वररहितकर्माणि। सः। ऋतून्- तत्करणकालान्। कल्पयाति- रचयति ॥३॥

यद्वो वयं प्रमिनाम व्रतानि विदुषां देवा अविदुष्टरासः।
अग्निष्टद्विश्वमा पृणाति विद्वान्येभिर्देवाँ ऋतुभिः कल्पयाति॥ १०.००२.०४

Dr. Rangani

येभिः- यैर्व्रतैः। देवान्- देवताः। ऋतुभिः- कालैः। कल्पयाति- उपासको हृदि जानाति। यत्- यानि विदुषाम्- धर्मज्ञानाम्। वः- युष्माकम्। व्रतानि। वयम्। अविदुष्टरासः- अजानन्तः। प्रमिनाम- भग्नं कृतवन्तः। तत्। विश्वम्- सर्वम्। विद्वान्- धर्मज्ञः। अग्निः। आ पृणाति- पूरयति ॥४॥

यत्पाकत्रा मनसा दीनदक्षा न यज्ञस्य मन्वते मर्त्यासः।
अग्निष्टद्धोता क्रतुविद्विजानन्यजिष्ठो देवाँ ऋतुशो यजाति॥ १०.००२.०५

पाकत्रा- पक्तव्येन। मनसा- चित्तेन। दीनदक्षाः- दुर्बलाः। मर्त्यासः- मनुष्याः। यज्ञस्य- उपासनस्य । यत्- यद्व्रतम्। न मन्वते- न जानन्ति। तत्। होता- देवाह्वाता। यजिष्ठः क्रतुवित् अग्निः। विजानन्- विशेषेण जानन्। देवान्- देवताः। ऋतुशः- यथाकालम्। यजाति- हृदि सङ्गतान् करोति ॥५॥

विश्वेषां ह्यध्वराणामनीकं चित्रं केतुं जनिता त्वा जजान।
स आ यजस्व नृवतीरनु क्षाः स्पार्हा इषः क्षुमतीर्विश्वजन्याः॥ १०.००२.०६

विश्वेषाम्- सर्वेषाम्। अध्वरणाम्- ध्वररहितकर्मणां सर्वभूतहितकर्मणाम्। अनीकम्- मुखम्। चित्रम्- असाधारणीम्। केतुम्- प्रज्ञाम्। त्वा- भवन्तम्। जनिता- स्रष्टा हिरण्यगर्भः। जजान- ससर्ज। सः- तादृशस्त्वम्। नृवतीः- नेतृभिरुपासकैरधिष्ठिताः। क्षाः- क्षमाशीला भूमिकाः। अनु। यजस्व- उपास्व। स्पार्हाः- स्पृहणीयाः। क्षुमतीः- मन्त्रयुक्ताः। विश्वजन्याः- सर्वभूतहिताः। इषः- कामनाः। यजस्व- देहि ॥६॥

यं त्वा द्यावापृथिवी यं त्वापस्त्वष्टा यं त्वा सुजनिमा जजान।
पन्थामनु प्रविद्वान्पितृयाणं द्युमदग्ने समिधानो वि भाहि॥ १०.००२.०७

यम्। त्वा- भवन्तम्। द्यावापृथिवी। आपः- आधारशक्तिधाराः। त्वष्टा- तनूकरणदेवता। सुजनिमा- शोभनावतारो विष्णुः। जजान- ससर्ज। अग्ने- सर्वभूतहितक्रतो। स त्वम्। पितृयाणं

Dr. Ranganji

पन्थामनु- पूर्वाचार्योपदिष्टमार्गमनु। प्रविद्वान्- जानन्। समिधानः- सम्यगिध्यमानः सन्। द्युमत् वि भाहि- विशेषेण दीप्यसे ॥७॥

Dr. Ranganji